

# Vakava työtapaturma sattuu yhä harvemmin

52

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyyseja 26.10.2023

# Vakava työtapaturma sattuu yhä harvemmin

Työtapaturmien vakavuuskehitys on ollut hyvä viimeisten vuosikymmenten aikana: työkyvyttömyydet näyttävät lyhenneen ja yli 30 päivän työkyvyttömyyteen johtaneita työtapaturmia sattuu aiempaa vähemmän. Havainto koskee sekä työpaikka- että työmatkatapaturmia. Nykyisin työtapaturmat sattuvat vanhemmille työntekijöille kuin 20 vuotta sitten, jakaumat muuttuvat vaikka työtapaturmien kokonaismäärän vuosittaiset vaihtelut ovat yleensä pieniä.

Teksti: Marja Kaari ja Janne Sysi-Aho, Tapaturmavakuutuskeskus

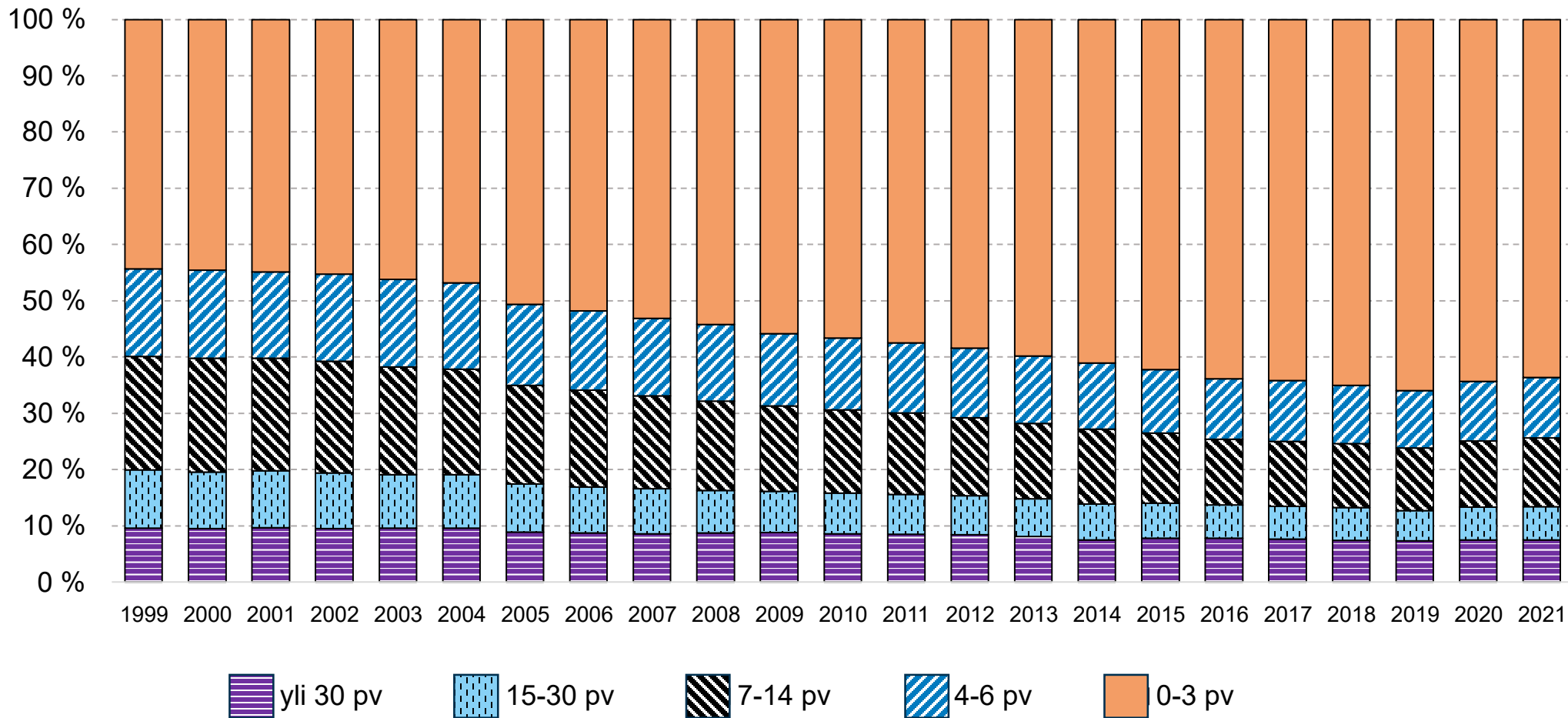
Tässä analyysissä tarkastellaan palkansaajien työtapaturmien vakavuuskehitystä pidemmällä aikavälillä. Tarkastelussa ovat mukana sekä työpaikka- että työmatkatapaturmat. Analyysissä tarkastellaan tapaturmassa vahingoittuneen kehon osan jakaumia ja niiden muutoksia, myös vakavien tapaturmien osalta erikseen.

Viimeisen 20 vuoden aikana on tapahtunut selvä muutos työtapaturmasta johtuvien työkyvyttömyyksien kestoissa. Yli 30 päivän työkyvyttömyyteen johtaneita työtapaturmia sattuu aiempaa vähemmän ja yhä useampi työtapaturma aiheuttaa vain lyhyen työkyvyttömyyden. Esimerkiksi vuonna 2021 noin 64 % kaikista korvatuista työtapaturmista johti enintään 3 päivän työkyvyttömyyteen, kun vastaava prosenttiosuus oli vielä 20 vuotta sitten noin 45 %. Yli kuukauden työkyvyttömyyteen johtaneiden työtapaturmien osuus oli palkansaajien työtapaturmissa 20 vuotta sitten 9,6 % ja vuonna 2021 vastaavasti 7,6 %.

Positiivisen kehityksen taustalla vaikuttavat useat tekijät, kuten hoidon ja kuntoutuksen kehittyminen, töiden fyysisen vaativuuden keskimääräinen väheneminen ja korvaavan työn käyttö.

Työelämän muutos on ollut nopeaa. Fyysisimpiä töitä tehdään yhä enemmän koneavusteisesti tai työt on automatisoitu kokonaan. Asiantuntija- ja toimistotyöt ovat lisääntyneet ja kevyempiä töitä voi tehdä melko normaalisti jo kuntoutuksen aikana. Myös etätyön yleistymisen voi vaikuttaa työkyvyttömyyksien keston, kun osan asiantuntijatyöstä voi tehdä, vaikka ei pystyisi liikkumaan vamman paranemisen vuoksi fyysisesti työpaikalle. Kaikki edellä mainitut tekijät todennäköisesti näkyvät vakavuuskehityksen taustalla (kuva 1).

Kuva 1: Palkansaajien työtapaturmista aiheutuneiden työkyvyttömyyksien kestojen osuudet (%) vuosina 1999-2021.



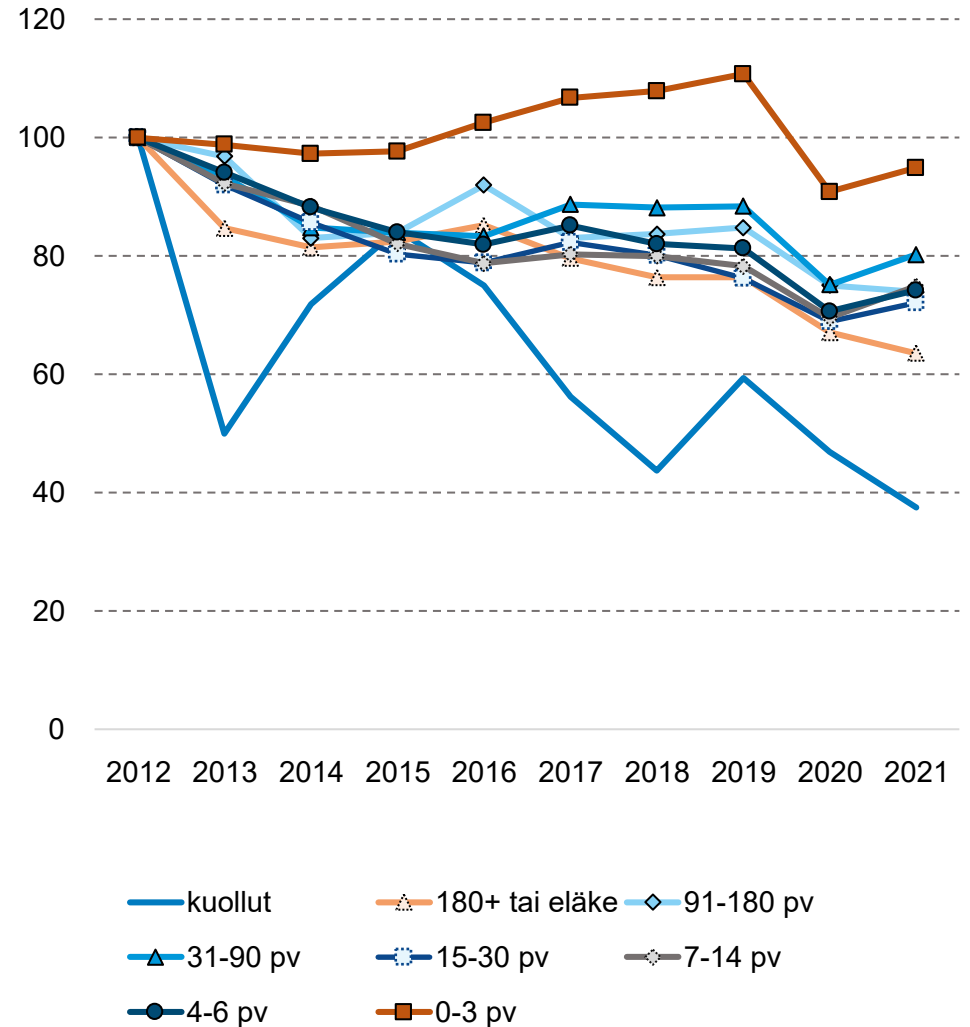
## Vakavien työtapaturmien piirteitä

Pitkiin työkyvyttömyyksiin johtaneilla työpaikkatyötapaturmilla on hyvin erilainen profiili kuin ihan lievimmillä tapaturmilla. Lievissä tapaturmissa yleisiä ovat haavat ja esim. silmiin lentäneet partikkelit. Yli 30 päivän työkyvyttömyyteen johtaneissa työmatkatapaturmissa, eli kodin ja työpaikan välisillä matkoilla sattuneissa tapaturmissa, vahingoittuvat useimmiten jalat, olkapää tai ranne. Suurin osa vakavista työmatkatapaturmista sattuu naisille ja yli puolet yli 50-vuotiaille.

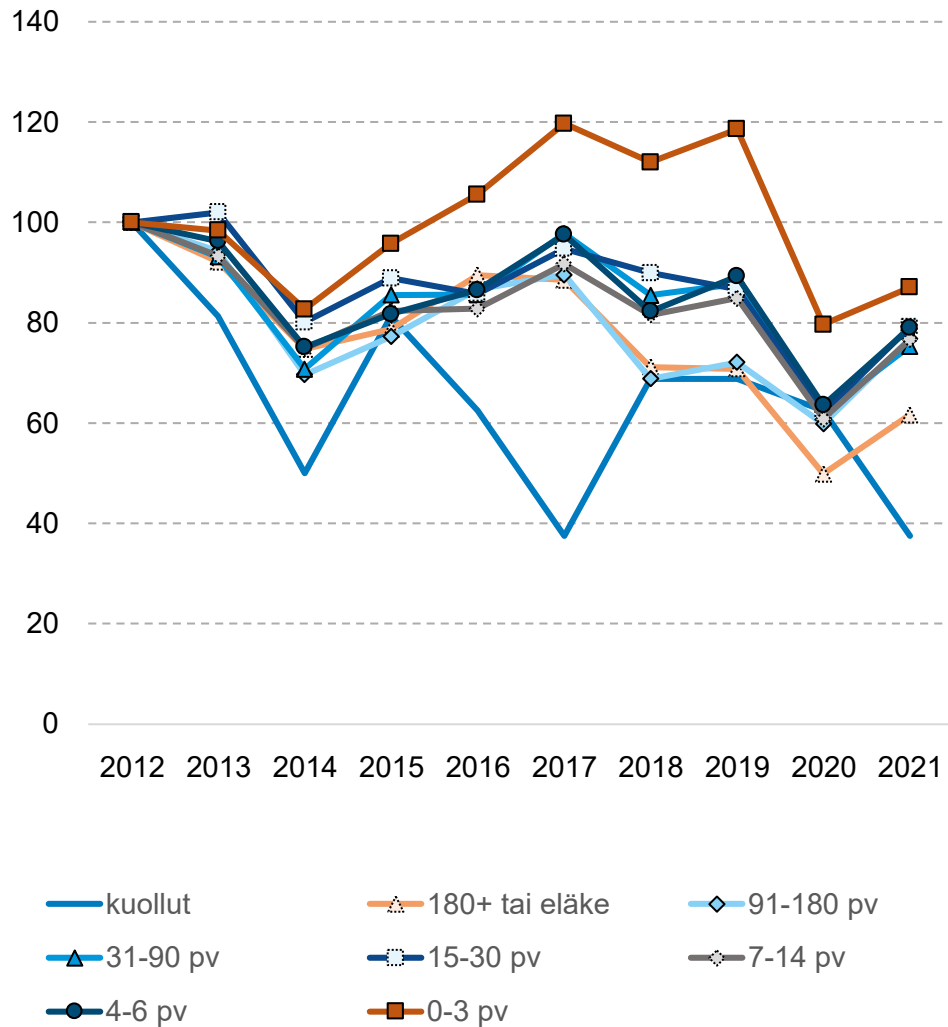
Vakavista vuonna 2021 sattuneista työpaikkatapaturmista noin 45 % liittyy henkilön liikkumiseen. Yli 30 % vakavista työpaikkatapaturmista on kaatumisia. Suurin osa yli 30 päivän työkyvyttömyyteen johtaneista työpaikkatapaturmista on erilaisia ylä- ja alaraajavammoja. Noin 10 % vakavista työpaikkatapaturmista on putoamisia, noin 10 % laitteen, työkalun koneen tms. hallinnan menetyksiä, noin 10 % erilaisia äkillisiä kuormittumisia ja noin 10 % erilaisia esineiden rikkoutumisia, putoamisia tai valumisia.

Pitkiin työkyvyttömyyksiin johtaneiden työmatka- ja työpaikkatapaturmien määrät ovat vähentyneet viimeisen 20 vuoden aikana (kuvat 2 ja 3). Laskua on tapahtunut kaikissa vakavuusluokissa vuodesta 2012 vuoteen 2021, lievimmissä vähiten.

Kuva 2: Palkansaajien työpaikkatapaturmien eri kestojen määrän muutos indeksilukuna (2012=100).



Kuva 3: Palkansaajien työmatkatapaturmien eri kestojen määrän muutos indeksilukuna (2012=100).

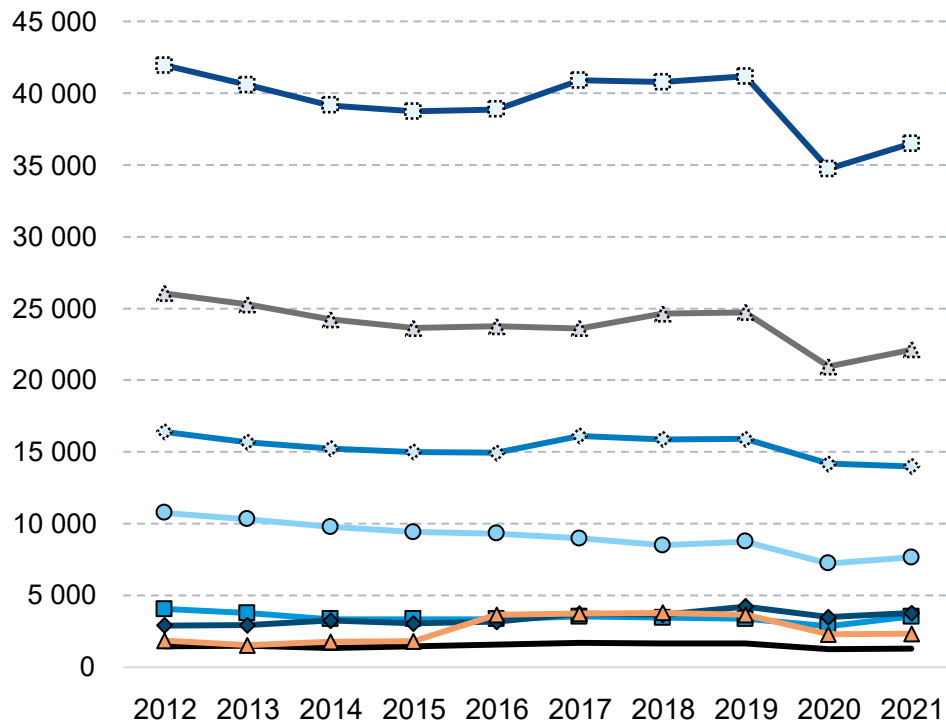


## Vahingoittuneiden kehonosien jakauma pysynyt samankaltaisena, vaikka kokonaislukumäärä vaihtelee

Työtapaturmien kokonaislukumäärissä on vuosittain vaihtelua, mm. talouden suhdanteiden ja sääolojen vaihdellessa. Esimerkiksi käsillä tekemiseen liittyvät, tavaran siirtämiseen ja liikkumiseen liittyvät tapaturmat ovat erilaisia keskenään. Käsillä tekemiseen ja tavaran siirtämiseen liittyvät tapaturmat seuraavat talouden suhdanteita, kun taas liikkumistapaturmilla on yhteys myös liukkausoloihin. Työpaikka- ja työmatkatapaturmien kehonosajakauman muutokset ovat kuitenkin hitaita (kuvat 4 ja 5).

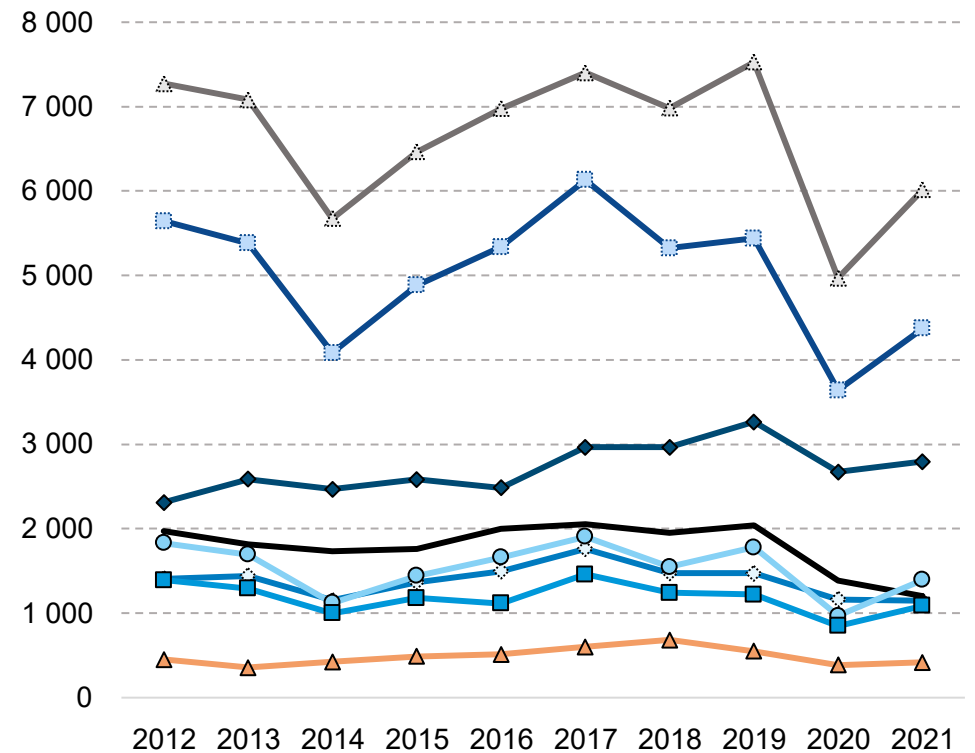


Kuva 4: Palkansaajien työpaikkatapaturmat loukkaantuneen kehonosan mukaan, lukumäärät vuosina 2012-2021. Vuoden 2020 etätyösiirtymä näkyy liikkumisen vähenemisenä ja siten alaraajavammojen lukumäärissä.



- Pää
- Selkä
- Yläraajat
- ◆— Koko keho ja useat alueet
- Niska ja kaula
- Vartalo ja sisäelimet
- ▲— Alaraajat
- ▲— Muut yhteensä

Kuva 5: Palkansaajien työmatkatapaturmat loukkaantuneen kehonosan mukaan, lukumäärät vuosina 2012-2021. Vuoden 2020 koronarajoitukset ja etätyön yleistyminen yhdistettynä vähälumiseen kevättalveen näkyvät aikasarjassa yhteisvaikutukseltaan poikkeuksellisenä.

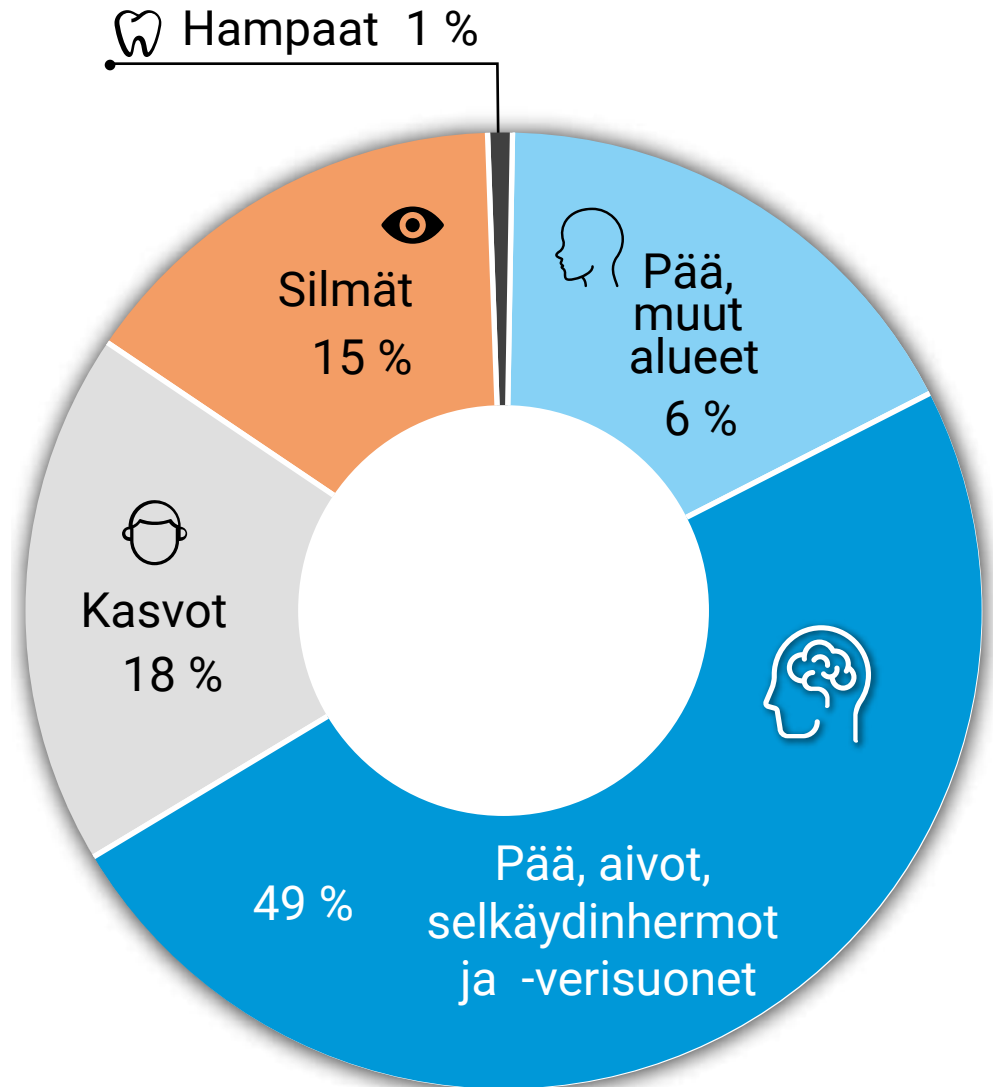


- Pää
- Selkä
- Yläraajat
- ◆— Koko keho ja useat alueet
- Niska ja kaula
- Vartalo ja sisäelimet
- ▲— Alaraajat
- ▲— Muut yhteensä

## Vakavista päävammoista suuri osa on liikkumistapaturmia

Pään alueen vammoista valtaosa on lieviä, mutta myös vakavimmissa vahingoissa erottuvat alueen ”pää, aivot, selkäydinhermot ja -verisuonet” työpaikkatapaturmat, niitä oli vuonna 2021 noin 49 % kaikista yli kuukauden työkyvyttömyyteen johtaneista pään alueen työpaikkatapaturmista (kuva 6). Näistä kaikista vakavista pään alueen loukkaantumisista vuonna 2021 38 % oli henkilön liikkumiseen liittyviä, 15 % esineiden käsittelemiseen liittyviä ja 9 % kulkuneuvon tai siirtolaitteen ohjaamiseen tai matkustamiseen liittyviä. Yleisimmin vakavat päävammat saadaan putoamisen tai kaatumisen seurauksena (40 %), liikkuvan aiheuttajan osumasta (28 %) tai ihmisen tai eläimen aiheuttamana (11 %). Ammattiryhmittäin tarkasteltuna määrällisesti eniten vakavia pään alueen loukkaantumisia vuonna 2021 oli kuljetustyöntekijöillä (25 työpaikkatapaturmaa), rakennustyöntekijöillä (16 työpaikkatapaturmaa), myyjillä ja terveydenhuollon työntekijöillä (kummassakin ryhmässä 9 työpaikkatapaturmaa) sekä konepaja-, valimotyöntekijöillä, asentajilla ja korjaajilla (7 työpaikkatapaturmaa).

Kuva 6: Vakavat pään alueen työpaikkatapaturmat palkansaajille vuonna 2021 (%).



## Sormivammoja määrällisesti paljon, suurin osa niistä on lieviä

Sormiin kohdistuneita palkansaajien työpaikkatapaturmia vuonna 2021 oli yhteensä 17 905 ja niistä 88 % johti enintään 14 vuorokauden työkyvyttömyyteen ja toisaalta 6 % johti yli 30 päivän työkyvyttömyyteen. Sormitapaturmia sattuu melkein kaikissa ammateissa ja työtehtävissä; yleisimmin ne liittyivät vuonna 2021 esineiden käsittelyyn (40 %) ja käsikäyttöisillä työkaluilla työskentelemiseen (22 %).



## Jalan alueen vammoja sattuu paljon liikkumistapaturmissa

Vuonna 2021 sattui yhteensä 22 123 palkansaajien jalan alueen loukkaantumista, joista 13 334 työpaikkatapaturmaa liittyi henkilöiden liikkumiseen, 2 455 taakan käsivoimin siirtämiseen ja 2 205 esineiden käsittelyyn. Jalan alueen loukkaantumisesta aiheutuu varsinkin fyysisten ja liikkumista vaativien töiden tekijöille pitkiä työkyvyttömyyksiä. Jalan alueen loukkaantumisista työpaikkatapaturmissa vuonna 2021 yhteensä 10 % johti yli 30 päivän työkyvyttömyyteen.

## Töiden keventyminen näkyy työtapaturmatilastoissa pitkällä tarkastelujaksolla

Pelkkien lukumäärien muutoksia (ilman vakavuutta) voidaan tarkastella myös vuoden 2022 osalta. Selkä- ja olkapäävammat liittyvät useimmiten äkilliseen fyysiseen kuormittumiseen (46 % vuonna 2022) tai kaatumiseen, liukastumiseen, horjahtamiseen tai kompastumiseen (29 %). Vahingoittumistilannetta edeltäneeltä työsuoritukseltaan 42 % selkä- ja olkapäävammoista liittyi taakan käsivoimin siirtämiseen ja 34 % henkilön liikkumiseen vuonna 2022. Selkävammojen lukumäärä palkansaajien työpaikkatapaturmissa on vähentynyt 48 % vuodesta 2007 vuoteen 2022, mikä tukee olettamusta töiden keventymisestä.

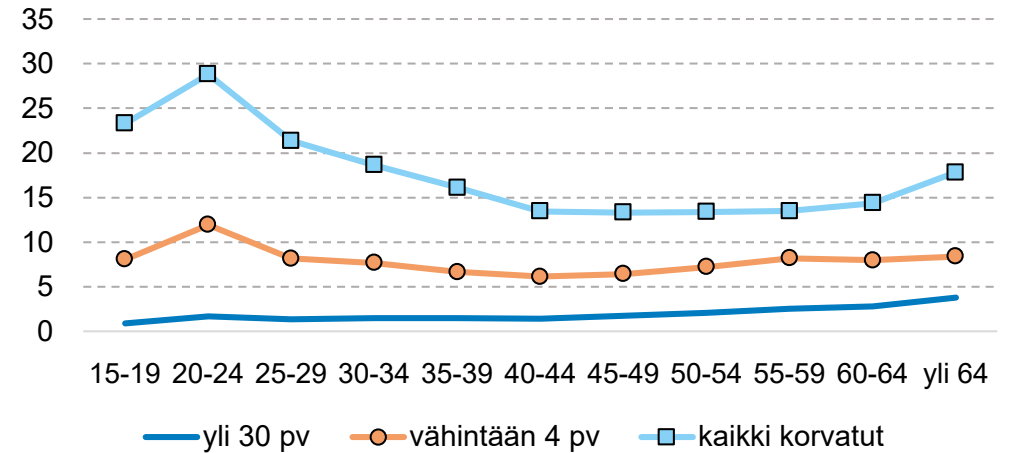


## Eri ikäisten tapaturmat ovat erilaisia keskenään – osin seurausta erilaisten töiden tekemisestä?

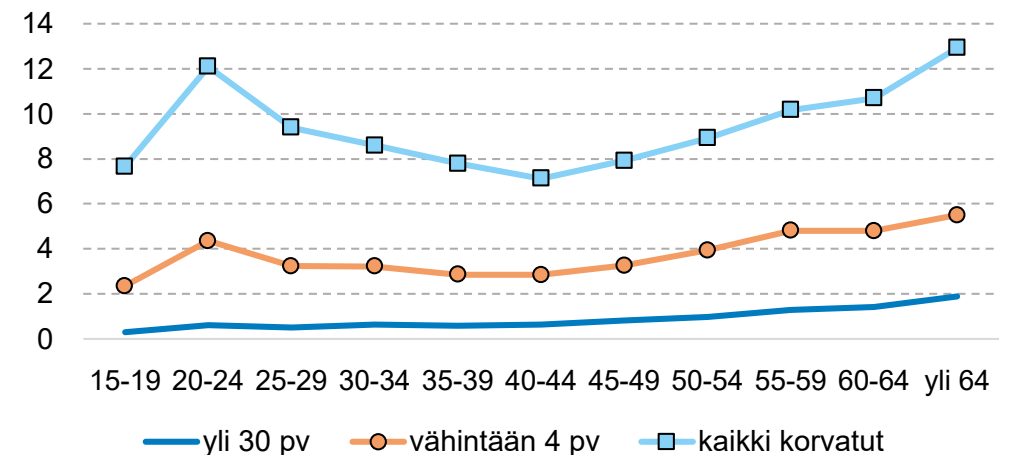
Nuorille sattuu useammin työpaikkatapaturmia suhteessa ko. ikäluokissa tehdyn työn kokonaismäärään, mutta ne johtavat yleisimmin alle kuukauden kestoisiin työkyvyttömyyksiin (kuva 7). Varsinkin alle 20-vuotiaiden työpaikkatapaturmia jää taajuuslaskennan ulkopuolelle, silloin kun ne tapahtuvat koulun tai esimerkiksi ammattiopintojen tai niihin liittyvien palkattomien harjoittelujen yhteydessä. Taajuuslaskennassa ei huomioida oppilaiden työpaikkatapaturmia, koska niistä ei kerry myöskään vastaavia tietoja tehtyjen työtuntien määrästä. Nuorten korkeiden taajuuslukujen taustalla on todennäköisesti merkittävänä taustatekijänä se, että nuoret tekevät melko usein fyysisesti kuormittavia töitä.

Pitkiin työkyvyttömyyksiin johtavat tapaukset yleistyvät iän myötä, erityisesti tämä korostuu niissä työpaikkatapaturmissa, jotka liittyvät henkilön liikkumiseen (kuva 8). Muiden työpaikkatapaturmien kuin liikkumiseen liittyvien vakavuusosuudet taajuudesta pysyvät melko samantasoisina korkeammissa ikäryhmissä aina 60-v. ikäluokkiin asti. Liikkumistapaturmissa muutos on selvempi iän mukaan.

Kuva 7: Eri ikäisten palkansaajien työpaikkatapaturmien vakavuudesta lasketut taajuudet 2021. Yksikkö: työpaikkatapaturmaa per miljoona tehtyä työtuntia.



Kuva 8: Liikkumiseen liittyvien työpaikkatapaturmien taajuudet vuonna 2021 palkansaajilla eri ikäryhmissä. Yksikkö: työpaikkatapaturmaa per miljoona tehtyä työtuntia.



## Pohdinta

Työ on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti, mikä näkyy selvästi myös työtapaturmajakaumissa: vahinkojen laatu ja vakavuudet ovat muuttaneet merkittävästi kuluneiden vuosikymmenten aikana. Aiemmin fyysisetkin työt ovat keventyneet ja niiden sisällöt ovat muuttuneet. Samalla yhä suurempi osa työvoimasta on erilaisissa ”siisteissä sisätoissa”.

Lukumääräisesti yleisimpien tapaturmien ja vakavien tapaturmien ominaispiirteet eroavat toisistaan. Vakavissa työtapaturmissa korostuvat liikkumistapaturmat ja päävammat, kun lievemmissä tapaturmissa on paljon haavoja, etenkin käsiin (tai roskaa silmissä) sekä erilaisia kipeytymisiä, nyrjähdymiä tai venähdyksiä.

Työpaikoilla pitää olla hyvä tietoisuus oman työn ja sen vaikutuspiirin vaaratekijöistä ja niiden hallinnasta. Vaikka työtapaturmatilastoissa pitkässä tarkastelussa näkyy muutoksia, harvemmin yksittäisten työprosessien osalta tilanne muuttuu äkillisesti, ellei työssä, sen ympäristössä, olosuhteissa tai välineissä tapahtuu oleellisia muutoksia. Huomio kannattaa siis kiinnittää oman työn, työtehtävän tai työympäristön verrokkiin tilastoissa ja niissä kohdennetuissa tilastoissa havaittuihin painopisteisiin sekä yleisimpien työtapaturmien että vakavimpien työtapaturmien ennaltaehkäisyyn, ei pelkkään yleiskehitykseen.

Tilastotiedot ovat käytettävissä kotisivujen Tikku-tilastosovelluksessa ja asiantuntijakäyttöön kohdennetussa Pakki-sovelluksessa Työtapaturmatietopalvelussa tai lyhytosoitteessa [www.tvk.fi/pakki](http://www.tvk.fi/pakki). Pakki-sovelluksessa tilastot voi kohdentaa paremmin vertailuaineistoksi omaan työhön, työtehtävään tai työympäristöön.

## Lisätietoja:

Janne Sysi-Aho, [janne.sysi-aho@tvk.fi](mailto:janne.sysi-aho@tvk.fi)

Marja Kaari, [marja.kaari@tvk.fi](mailto:marja.kaari@tvk.fi)

Tapaturmavakuutuskeskus, TVK

Tässä analyysiraportissa esitetään analyysin laatijoiden näkemys aiheesta. Analyysin kirjoitustyön ohessa on kokeiltu tietoturvallisesti tekoälysovellusta, jonka internet-sisällöistä koostama vastaus osoitti, ettei esim. vakavien päävammojen ennaltaehkäisyn ohjeistus ole ihan uutta. Kannattaa siis kerrata jo olemassa olevat hyvät ohjeet.

Analyysi on laadittu heinä- ja elokuussa 2023 ja viimeistelty syyskuussa.



Tapaturmavakuutuskeskus TVK, Itämerenkatu 11-13, 00180 Helsinki